ଶିଶୁ, ଶିଶୁ ଅଧିକାର ଓ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା

ଶିଶୁ କିଏ ?

ଭାରତରେ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଅଧିକାର ଏବଂ କଲ୍ୟାଣ ନିମନ୍ତେ ଯଦିଓ ଅନେକ ଆଇନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି, ତଥାପି ସେହିସବୁ ଆଇନ ଅଧୀନରେ 'ଶିଶୁ'କୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରାଯାଇଛି । ତେବେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ୧୮ ବର୍ଷ ବୟସରୁ କମ୍ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଶିଶୁଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏହା ମିଳିତ ଜାତିସଂଘର ଶିଶୁ ଅଧିକାର ସମ୍ମିଳନୀରୁ ଆସିଛି, ଯାହାକି ପୃଥିବୀର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଦେଶ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ୧୯୯୨ ମସିହାରେ ଭାରତ ସରକାର ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହିମତେ ଭାରତରେ ମଧ ୧୮ ବର୍ଷ ବୟସରୁ କମ୍ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଶିଶୁ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ । ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏହା 'ଶିଶୁ'ର ଗ୍ରହଣୀୟ ସଂଜ୍ଞା ।

ଶିଶୁ ଅଧିକାର କ'ଣ ?

ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଅଧିକାର ଦୁନିଆର ସବୁ ଶିଶୁଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଏବଂ ଏହାକୁ ଭାଗଭାଗ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ରାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରର ସାଲିସ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅଧିକାର ନ୍ୟାୟକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଏ ଯାହାର ଅର୍ଥ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ । ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଅଧିକାରକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୪ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି – ବ ୍ବାର ଅଧିକାର, ସୁରକ୍ଷାର ଅଧିକାର, ବିକାଶର ଅଧିକାର, ଏବଂ ସହଭାଗିତାର ଅଧିକାର

ବ ୍ବାର ଅଧିକାର	ସୁରକ୍ଷାର ଅଧିକାର
• ଜୀବନ ଧାରଣ କରିବା	• ଶୋଷଣରୁ ସୁରକ୍ଷା
• ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ	• ନିର୍ଯ୍ୟାତନାରୁ ସୁରକ୍ଷା
• ନାମ ଏବଂ ଜାତୀୟତା	• ଅବହେଳାରୁ ସୁରକ୍ଷା
ବିକାଶର ଅଧିକାର	**ସହଭାଗିତାର ଅଧିକାର**
• ଶିକ୍ଷା	• ସ୍ୱାଧୀନଭାବେ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିବା
• ଯତ୍ନ	• ସୂଚନା ହାସଲ କରିବା
• ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ଓ ମନୋରଞ୍ଜନ	• ସ୍ୱାଧୀନ ଚିନ୍ତା ଓ ବିବେକାନୁମୋଦିତ କାର୍ଯ୍ୟ
• ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ	• ନିଜ ପସନ୍ଦର ଧର୍ମକୁ ପାଳନ କରିବା

ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କଣ ?

ଏହା ହେଉଛି ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଜୀବନ, ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଏବଂ ଶୈଶବ ପ୍ରତି ଆଶଙ୍କା କରାଯାଉଥିବା କୌଣସି ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥିତି ବା ପ୍ରକୃତ ବିପଦରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବା । ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ବିପଦ/କ୍ଷତିରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଓ ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥିତିକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏହାକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି –

- କୌଣସି ଶିଶୁ ଯେମିତି ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ଓ ନିରାପ । ବଳୟ ବାହାରକୁ ଚାଲି ନଯାଏ, ସେଥିପ୍ରତି ଯତ୍ନବାନ ହେବା ଏବଂ ସମୟ ଥାଉଥାଉ ଉଚିତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବା; ଏବଂ
- ସୁରକ୍ଷା ଓ ନିରାପ । ବଳୟ ଭେଦି ବାହାରକୁ ଚାଲିଯାଇଥିବା ଶିଶୁକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଯତ୍ନ, ସୁରକ୍ଷା ଓ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇଦେଇ ପୁଣିଥରେ ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ଓ ନିରାପ । ବଳୟ ଭିତରକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା

କେଉଁ କଠିନ ପରିସ୍ଥିତିରୁ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ:

- ହିଂସା, ନିର୍ଯ୍ୟାତନା, ଅସଦାଚରଣ, ଅପବ୍ୟବହାର
- ଶୋଷଣ (ଶାରୀରିକ/ମାନସିକ/ଯୌନ)
- ଶିଶୁ ଶ୍ରମିକ
- ବାଲ୍ୟ ବିବାହ
- ଶିଶୁ ଚାଲାଣ
- ବାସହରା ଶିଶୁ
- ପିତୃମାତୃହରା/ପରିତ୍ୟକ୍ତ/ସମର୍ପିତ ଶିଶୁ
- ମାତାପିତାଙ୍କ ଅବହେଳା, ଅଯୋଗ୍ୟ/ଅକ୍ଷମ ପିତାମାତା
- ଭିକ୍ଷାବୃ ି କରୁଥିବା ଶିଶୁ
- ଭିନ୍ନକ୍ଷମ (ଶାରୀରିକ/ମାନସିକ) ଶିଶୁ
- ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବା ପଳାତକ ଶିଶୁ
- ନିଶା ଦ୍ରବ୍ୟ କିମ୍ବା ଅବୈଧ କାରବାରରେ ଜଡ଼ିତ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥିବା ଶିଶୁ
- ସଶସ୍ତ୍ର ସଂଘର୍ଷ, ଜନ ଅଶାନ୍ତି ବା ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟରେ ପୀଡ଼ିତ/କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ଶିଶୁ

* ଏହିପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିସ୍ଥିତି ଯାହା ଶିଶୁର ସୁରକ୍ଷାକୁ ବିପନ୍ନ କରେ

ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ବଳୟ

ଶିଶୁ (ଚିତ୍ର)
ପରିବାର
ଗୋଷ୍ଠୀ
ଶିଶୁ ଯତ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ
ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରଶାସନ
ରାଜ୍ୟ ସରକାର
କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର
ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବେସରକାରୀ/ସରକାରୀ ସଂଗଠନ

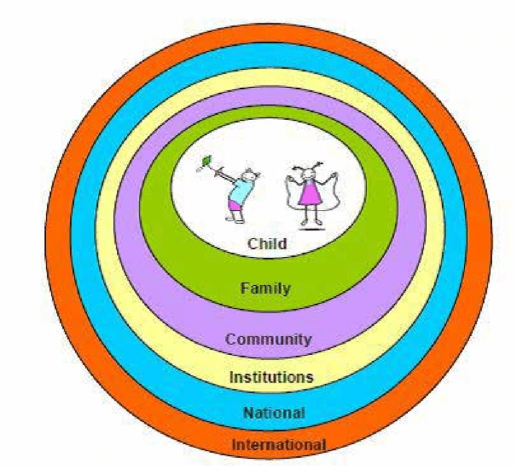

ବ୍ଲକସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ସଦସ୍ୟଗଣ

କ୍ରମିକ ସଂଖ୍ୟା	ପ୍ରତିନିଧି	ପଦବୀ	ସଂଖ୍ୟା
୧.	ବ୍ଲକ ଚେୟାରମ୍ୟାନ	ଅଧ୍ୟକ୍ଷ	୧
୨.	ଗୋଷ୍ଠୀ ଉନ୍ନୟନ ଅଧିକାରୀ	ସଦସ୍ୟ-ସଚୀବ	୧
୩.	ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ୟୁନିଟ୍‌ର ପ୍ରତିନିଧି	ସଦସ୍ୟ	୧
୪.	ସି.ଡ଼ି.ପି.ଓ. (ସମନ୍ୱିତ ଶିଶୁ ବିକାଶ ଯୋଜନାର ପ୍ରତିନିଧି)	ସଦସ୍ୟ	୧
୫.	ବ୍ଲକ ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାରୀ (ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ)	ସଦସ୍ୟ	୧
୬.	ଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରର ମେଡ଼ିକାଲ ଅଫିସର (ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବାର କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ)	ସଦସ୍ୟ	୧
୭.	ବ୍ଲକର ସମ୍ମାନନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି (ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ୟୁନିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ)	ସଦସ୍ୟ	୨ କିମ୍ବା ଅଧିକ
୮.	ନାଗରିକ ସମାଜର ପ୍ରତିନିଧି (ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ୟୁନିଟ୍ ଦ୍ୱାରା ମନୋନୀତ)	ସଦସ୍ୟ	୨ କିମ୍ବା ଅଧିକ
୯.	ବ୍ଲକରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପ ାୟତସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ	ସଦସ୍ୟ	

ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ଆବଶ୍ୟକତା:

- ଆ ଳିକ ସ୍ତରରେ ଯତ୍ନ ଓ ସୁରକ୍ଷା ଲୋଡ଼ୁଥିବା ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ସେମାନଙ୍କ ଥଇଥାନ ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ନଜରକୁ ଆଣିବା
- ସେହି ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପରିବାରକୁ ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ସାମାଜିକ ନିରାପ । ଯୋଜନା ସହ ସହବନ୍ଧିତ କରାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଦୃଢ଼ କରାଇବା
- ନିଜ ଅ ଳର ସମସ୍ତ ଶିଶୁ ଯେପରି ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଯାଉଥିବେ, ତାହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଇବା
- ଜନସାଧାରଣ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟତା ରକ୍ଷା ଦିଗରେ ସହାୟକ ହେବା

ବ୍ଲକ ଏବଂ ପ ାୟତ ସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ, ଦାୟିତ୍ୱ ଏବଂ ଭୂମିକା:

- ଯଥା ସମ୍ଭବ, ବ୍ଲକସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ବୈଠକ ବ୍ଲକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ପ ାୟତସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ବୈଠକ ପ ାୟତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ କରାଯିବ ।
- ବୈଠକଗୁଡ଼ିକ ତ୍ରୈମାସିକ ଅନ୍ତରାଳରେ ହେବ ।
- ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ପ୍ରଥମ ବୈଠକ ଏହା ଗଠିତ ହେବାର ମାସକ ଭିତରେ କରାଯିବ ।
- ପ ାୟତସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟି ବୈଠକର ବିବରଣୀ ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ଲକସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟି ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ୟୁନିଟ୍‌କୁ ପଠାଯିବ । ସେହିପରି ବ୍ଲକସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟି ବିବରଣୀ ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ୟୁନିଟ୍‌କୁ ପଠାଯିବ ।

- ବ୍ଲକସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟି, ସମସ୍ତ ପ ାୟତସ୍ତରୀୟ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟି ସହ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା କରି ସେଠାରେ ଥିବା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ବିଷୟଗୁଡ଼ିକୁ ସମାଧାନ କରିବେ ।
- ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କମିଟିର ସଦସ୍ୟଗଣ ତୃଣମୂଳସ୍ତରରେ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବେ ।
- ଗୋଷ୍ଠୀ ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସମନ୍ୱୟକାରୀ ସଂସ୍ଥା ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ।

- ଯତ୍ନ ଓ ସୁରକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ କମିଟିଙ୍କ ନିକଟରେ ପହ ାଇବାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବେ ।

ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ଲକ ଏବଂ ପ ାୟତରେ କ'ଣ ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ:

- ତ୍ରୈମାସିକ ଅନ୍ତରାଳରେ ବୈଠକ ଅନୁଷ୍ଠିତ
- ବୈଠକରେ ଆଲୋଚିତ ହେଉଥିବା ପ୍ରସ୍ତାବଗୁଡ଼ିକ ଲିପିବଦ୍ଧ ହେବାପାଇଁ ବିବରଣୀ ପୁସ୍ତିକା
- ବ୍ଲକ ଏବଂ ସମସ୍ତ ପ ାୟତ ପ୍ରାଚୀର/କାନ୍ଥରେ ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ୟୁନିଟ୍, ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ କମିଟି, ଚାଇଲ୍ଡଲାଇନ, ପୋଲିସ ଆଦି ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କର ଫୋନ ନମ୍ବର
- ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା କୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମସ୍ତ ପ୍ରଚାର ପତ୍ର/ପତ୍ରିକା ବ୍ଲକ/ପ ାୟତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ରହିବ

ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଥିବା ଗୁରୁ ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇନ, ନୀତି ଓ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା:

ଆଇନ୍, ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ନୀତି ସମୂହ	**ସାରାଂଶ**
ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ	ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ସାମ୍ବିଧାନିକ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକ ହେଲା - ୬ରୁ ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସର ସବୁ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ମାଗଣା ଏବଂ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ପାଇବାର ଅଧିକାର; ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ନହେବାର ଅଧିକାର; ସବୁ ପିଲା ସ୍ୱସ୍ଥଭାବେ ବଢ଼ିବାପାଇଁ ସମାନ ସୁଯୋଗ ପାଇବାର ଅଧିକାର; ସମାନତାର ଅଧିକାର; ଜାତି, ଧର୍ମ, ଲିଙ୍ଗ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଆଧାରରେ ଭେଦଭାବ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଧିକାର; ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଏବଂ ପୋଷଣର ଅଧିକାର; ଅବୈଧ ଚାଲାଣ ଏବଂ ଗୋଟି ଶ୍ରମିକ ହେବାରୁ ସୁରକ୍ଷା ପାଇବାର ଅଧିକାର
ଜାତୀୟ ଶିଶୁ ନୀତି, ୨୦୧୩	ଏହା ଜୀବନ ରକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ପୋଷଣ, ଶିକ୍ଷା, ବିକାଶ, ଏବଂ ସହଭାଗିତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିଶୁର ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ଅଧିକାରଭାବେ ଚିହ୍ନଟ କରିଛି ଏବଂ ଏସବୁକୁ ପ୍ରମୁଖ ଅଗ୍ରାଧିକାର କ୍ଷେତ୍ର ଭାବେ ଘୋଷଣା କରିଛି ।
କିଶୋର ନ୍ୟାୟ (ଶିଶୁମାନଙ୍କର ଯତ୍ନ ଓ ସୁରକ୍ଷା) ଅଧିନିୟମ, ୨୦୧୫;	ଏହା ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ – ୧) ଯତ୍ନ ଓ ସୁରକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଶିଶୁ, ଏବଂ ୨) ଆଇନ

ଏହାର ସଂଶୋଧନ ୨୦୨୧	ଉଲ୍ଲଂଘନକାରୀ ଶିଶୁ । ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାବଳୀ ମାଧ୍ୟମରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଥଇଥାନ କରି କିପରି ସମାଜର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତରେ ପୁଣି ଥରେ ସାମିଲ କରାଯିବ, ଏହି ଆଇନ ତାହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିଥାଏ ।
ଯୌନ ଅପରାଧରୁ ଶିଶୁଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା,୨୦୧୨	ଶିଶୁମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସଙ୍ଗଠିତ ହେଉଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଯୌନ ଅପରାଧ ନିମନ୍ତେ ସମୁଚିତ ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଏହି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ନିଜ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷତାର ପ୍ରମାଣ କରିବାର ଭାର ଖୋଦ୍ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଉପରେ ହିଁ ନ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।
ବାଲ୍ୟ ବିବାହ ନିଷେଧ ଅଧିନିୟମ, ୨୦୦୬	ଏହି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ୨୧ରୁ କମ୍ ବୟସର ପୁଅ ଅଥବା ୧୮ରୁ କମ୍ ବୟସର କୌଣସି ଝିଅ ଶିଶୁଭାବେ ବିବେଚିତ ହେବେ । କୌଣସି ଏକ ପକ୍ଷ ବା ଉଭୟ ପକ୍ଷ ଶିଶୁ ହୋଇଥିଲେ ସେହି ବିବାହକୁ ନିଷେଧ କରାଯାଇଛି ।
ଶିଶୁ ଶ୍ରମ (ନିଷେଧ ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ) ଅଧିନିୟମ, ୧୯୮୬; ଏହାର ସଂଶୋଧନ, ୨୦୧୬	ଏହି ଆଇନ୍ ଅଧୀନରେ ୧୪ ବର୍ଷରୁ କମ୍ ବୟସର ଶିଶୁମାନଙ୍କ ନିୟୋଜନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ନିଷେଧ କରାଯାଇଛି । ଏହା ସହିତ ୧୪ରୁ ୧୮ ବର୍ଷ ବୟସର ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ବିପଦଶଙ୍କୁଳ ବୃି ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ନିୟୋଜନକୁ ନିଷେଧ କରିବା ସହ ନିଷେଧ ହୋଇନଥିବା କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥିତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଥାଏ ।
ଅନୈତିକ ଚାଲାଣ (ପ୍ରତିଷେଧ) ଅଧିନିୟମ, ୧୯୫୬	ଏହି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଶିଶୁର ବୟସ ୧୬ ବର୍ଷ ବୋଲି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଛି ଏବଂ କୌଣସି ଶିଶୁକୁ ବେଶ୍ୟାବୃିରେ ନିୟୋଜିତ କଲେ, ତହିଁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦଣ୍ଡ ପ୍ରଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ।
ପ୍ରାକ୍-ଗର୍ଭଧାରଣ ଏବଂ ପ୍ରାକ୍-ପ୍ରସୂତୀ ନିଦାନ କୌଶଳ (ଲିଙ୍ଗ ଚୟନ ନିଷେଧ) ଅଧିନିୟମ, ୧୯୯୪	ଏହି ଆଇନ୍‌ରେ ଶିଶୁର ଲିଙ୍ଗ ଚୟନକୁ ନିଷେଧ କରାଯାଇଛି ।
ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାର ଅଧିନିୟମ, ୨୦୦୯	ଏହି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ୬ରୁ ୧୪ ବର୍ଷ ବୟସର ସମସ୍ତ ଶିଶୁ ନିଜ ନିଜ ବାସସ୍ଥାନ ନିକଟରେ ନିଃଶୁଳ୍କ ଏବଂ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ।
ଶିଶୁ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା କମିଶନ ଅଧିନିୟମ, ୨୦୦୫	ଶିଶୁମାନଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ହୋଇଥିବା ଆଇନଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଏବଂ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ବିରୋଧରେ ହୋଇଥିବା ଅପରାଧଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର କାର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଜାତୀୟ ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ଶିଶୁ ଅଧିକାର ସୁରକ୍ଷା ଆୟୋଗ ଏହି ଆଇନ ଅଧୀନରେ ଗଠନ କରାଯାଇଛି ।

ସମନ୍ୱିତ ଶିଶୁ ବିକାଶ ଯୋଜନା	
ପୋଷ୍ୟତା ରେଗୁଲେସନସ୍, ୨୦୧୭; ଏହାର ସଂଶୋଧନ ୨୦୨୧	

ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ସହାୟତା ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ:

ବିପଦପୂର୍ଣ୍ଣ/ଅସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ଥିତି	ସହାୟତାକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି/ସଂସ୍ଥା	ଟେଲିଫୋନ ନମ୍ବର
ଯତ୍ନ ଓ ସୁରକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତାରେ ଥିବା ଶିଶୁ	ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ କଲ୍ୟାଣ କମିଟି ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ସୁରକ୍ଷା ୟୁନିଟ୍	
ଆଇନ୍ ଉଲ୍ଲଂଘନକାରୀ ଶିଶୁ	ଜିଲ୍ଲା କିଶୋର ନ୍ୟାୟ ପରିଷଦ	
ବାଲ୍ୟ ବିବାହ	ବାଲ୍ୟ ବିବାହ ନିଷେଧ ଅଧିକାରୀ (ଶିଶୁ ବିକାଶ ପ୍ରକଳ୍ପ ଅଧିକାରୀ)	
ଶିଶୁ ଶ୍ରମିକ	ଜିଲ୍ଲା ଶିଶୁ ଶ୍ରମ ଅଧିକାରୀ	
ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ଯୌନ ଅପରାଧ		
ଶିଶୁ ଚାଲାଣ	ମାନବ ଚାଲାଣ ପ୍ରତିଷେଧକ ୟୁନିଟ୍	
ଶିକ୍ଷା ସହାୟତା	ବ୍ଲକ ଶିକ୍ଷା ଅଧିକାରୀ	
ତୁରନ୍ତ ହସ୍ତକ୍ଷେପ ଓ ସାହାଯ୍ୟ	ଚାଇଲ୍ଡଲାଇନ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କିଶୋର ପୋଲିସ ୟୁନିଟ୍	